

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Процес децентралізації влади передбачає новий рівень автономії у прийнятті рішень органів місцевого самоврядування щодо соціально-економічного розвитку населених пунктів. Децентралізація неможлива без відповідного нормативно-правового забезпечення її реалізації. Першим ґрунтовним законодавчим актом, що сприяв розвитку регіональної політики, став прийнятий у 2005 році Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів». У ньому на законодавчому рівні визначено, що регіон – це територія Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя [7]. У Законі України «Про засади державної регіональної політики» (2015 р.), зафіксовано, що державна регіональна політика – це «система цілей, заходів, засобів та узгоджених дій центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб для забезпечення високого рівня якості життя людей на всій території України з урахуванням природних, історичних, екологічних, економічних, географічних, демографічних та інших особливостей регіонів, їх етнічної і культурної самобутності», окрім того, у цьому законі наведена класифікація регіонів на регіони, макро- та мікрорегіони: «макрорегіон – частина території України у складі декількох регіонів чи їх частин, об'єднаних за спільними ознаками, яким притаманні спільні проблеми розвитку, в межах якої реалізуються спеціальні для цієї території програми регіонального розвитку»; «мікрорегіон – частина території регіону, що характеризується територіальною цілісністю та особливостями розвитку, в межах якої реалізуються спеціальні для цієї території проекти регіонального розвитку» [6].

Реалізація регіональної політики можлива лише за наявності певних фінансових ресурсів. Місцеві бюджети не спроможні самостійно виконувати функцію інтенсифікації регіонального розвитку. Управляти соціально-економічним життям у регіоні неможливо без надання цим бюджетам фінансових ресурсів. Особливо це стосується мікрорегіонів. Такі зміни відбулись із прийняттям наступних Законів України: «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [8], «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів до місцевих бюджетів» [2], «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [1], «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [3]. Прийняті

закони створили нові умови формування та реалізації регіональної політики.

У Законі України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» сформовано засади формування нової системи мікрорегіонів. Це має дати змогу насамперед акумулювати ресурси та зусилля кількох населених пунктів для розв'язання спільних для їх територій проблем. Законодавством також передбачено державну підтримку добровільного об'єднання територіальних громад у вигляді субвенцій на формування відповідної інфраструктури згідно з планом соціально-економічного розвитку такої територіальної громади [8]. Проте згадана допомога може бути одиничного характеру та відповідно, після її закінчення може виникнути ситуація, за якої фінансово дотаційні населенні пункти не зможуть на гідному рівні забезпечити свій соціально-економічний розвиток. Тому державну підтримку необхідно надавати передусім на проекти розвитку економічного потенціалу цих територій, що в майбутньому надасть ресурси для підтримки належного рівня функціонування соціальної сфери.

Із метою підвищення фінансової самостійності регіонів у 2014–2016 рр. були прийняті зміни до Бюджетного кодексу України та Податкового кодексу України [1, 2, 3, 4, 5]. Результатом цих змін стало збільшення надходжень до місцевих бюджетів. Це зростання відбулося за рахунок передачі у місцеві бюджети сплати окремих доходів державного бюджету: плати за надання адміністративних послуг, державного мита, податку на прибуток підприємств (10%), екологічного податку (80%), акцизу з реалізації підакцизних товарів.

Проте поряд з додатковими фінансовими ресурсами децентралізація характерна і додатковими викликами для місцевої влади й самоврядування. Це, зокрема, утримання соціальної інфраструктури. Основними сферами видатків місцевих бюджетів є охорона здоров'я, соціальний захист, освіта, розвиток дорожнього господарства. Тобто, поряд з додатковими фінансовими ресурсами місцеві бюджети отримали додаткові видатки. З метою ефективного використання власних ресурсів місцеві громади рано чи пізно прийдуть до необхідності оптимізації закладів соціальної інфраструктури, але дана ситуація буде ініційована не вказівкою центральної влади, а бажанням ефективно використовувати кошти органами місцевого самоврядування.

Законодавче забезпечення децентралізації створило нові умови формування та реалізації регіональної політики. Відповідають за стан соціально-економічного розвитку регіону, а особливо мікрорегіону (йдеться про об'єднану територіальну громаду), керівники місцевого самоврядування, котрих обрало населення відповідної території.

Основним завданням на етапі становлення цих громад є створення відповідного економічного потенціалу за рахунок державної підтримки, що визначено у Законі України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». У разі не створення відповідного економічного «фундаменту» функціонування об'єднаних територіальних громад складеться ситуація, що зумовить зменшення видатків на соціальну сферу, а це своєю чергою, негативно позначиться на рівні життя населення. Тому для формування спроможних мікрорегіонів в умовах територіальної децентралізації їх регіональна політика має бути спрямована на забезпечення економічного розвитку, що дасть змогу розширити соціальну сферу.

Бібліографія

1. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-19>.

2. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів до місцевих бюджетів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1509-viii>.

3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/837-viii>.

4. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування окремих адміністративних зборів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/836-viii>.

5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-19>.

6. Закон України «Про державної регіональної політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>.

7. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2850-15>.

8. Законів України: «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.